

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **P. D.**,

wobec którego wydano wyrok łączny

po rozważeniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 27 listopada 2024 r.

kwestii wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 16 grudnia 2020 r., sygn. akt II AKa 184/20,

zmieniającym wyrok łączny Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 4 lutego 2020 r., sygn. akt VIII K 151/19,

**1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.
wznawia z urzędu postępowanie zakończone prawomocnym
wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia
2020 r., sygn. akt II AKa 184/20, zmieniającym wyrok łączny Sądu
Okręgowego w Warszawie z dnia 4 lutego 2020 r., sygn. akt VIII K
151/19;**

**2. uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16
grudnia 2020 r., sygn. akt II AKa 184/20 i przekazuje sprawę temu**

Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

3. kosztami postępowania wznowieniowego obciąża Skarb Państwa.

[J.J.]

Kazimierz Klugiewicz Zbigniew Puskarski Eugeniusz Wildowicz

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie procedował w przedmiocie połączenia kar wymierzonych P. D. 14 wyrokami i wyrokiem łącznym z dnia 4 lutego 2020 r., sygn. akt VIII K 151/19, po połączeniu kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 lutego 2012 r., sygn. akt VIII K 349/11 i kary jednostkowej pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 20 lipca 2018 r., sygn. akt II K 179/14, wymierzył skazanemu P. D. karę łączną 11 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w zakresie wydania wyroku łącznego obejmującego kary orzeczone pozostałymi wyrokami.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 16 grudnia 2020 r., sygn. akt II AKa 184/20, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że wymierzoną skazanemu P. D. karę łączną pozbawienia wolności obniżył do 9 lat i 6 miesięcy, a w pozostałej części utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji.

Pismem datowanym 3 października 2024 r., określonym jako „wniosek sygnalizacyjny podstawę wznowienia postępowania karnego z urzędu”, obrońca skazanego P. D., powołując się na art. 9 § 2 k.p.k., zwrócił uwagę, że zachodzi potrzeba:

„1. wznowienia z urzędu postępowania sądowego zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2020 r. (sygn. akt II AKa 184/20),

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 lutego 2020 r. (sygn. akt VIII K 151/19) oraz uchYLENIA wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2020 r. w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania;

2. wstrzymania wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2020 r. (sygn. akt II AKa 184/20) do czasu wznowienia postępowania karnego z urzędu;

albowiem wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2020 r. (sygn. akt II AKa 184/20), został wydany przez sąd nienależycie obsadzony, tym samym zachodzi okoliczność, o której mowa w art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”

W uzasadnieniu obrońca wskazał, że skład orzekający Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który wydał wyrok w sprawie P. D., tworzyli sędziowie tego Sądu X. Y. i X.1 Y.1 oraz „SSR del. do SA” X.2 Y.2. Udział w składzie Sądu Apelacyjnego sędziów X.1 Y.1 i X.2 Y.2 powoduje, że skład tego Sądu był „niewłaściwie obsadzony” i w konsekwencji wydany wyrok „dotknięty jest wadą prawną – bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2”. Autor pisma:

- w odniesieniu do sędziego X.1 Y.1 wskazał, że cyt. „Sędzia SA X.1 Y.1 został powołany w procedurze powołania na stanowisko sędziego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., a negatywna ocena (tak w oryginale – uw. SN) realizacji standardów bezstronności przez SSA X.1 Y.1 wyraził Sąd Najwyższy w szeregu wyroków”. Obrońca przytoczył sygnatury spraw, w których wyroki te były wydane, wyraził pogląd, że wspomniana ocena zachowuje aktualność na gruncie przedmiotowej sprawy oraz że nie zachodzi potrzeba szczegółowego przytaczania analiz i argumentów zawartych we wcześniej wydanych orzeczeniach,

- w odniesieniu do sędziego X.2 Y.2 wskazał, że sędzia ten „obecnie sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, a w chwili wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w Warszawie – sędzia SR del. do SA, nie spełnia i w chwili orzekania nie spełniał standardu bezstronności i niezależności, a w związku z tym Sąd, w którego składzie orzekał nie był sądem niezależnym i niezawisłym, co szczegółowo zostało opisane

w uzasadnieniu sporządzonym do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2024 r. (sygn. akt II KK 629/22)”.

Obrońca nadto umotywowował wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wystąpienie obrońcy skazanego P. D. okazało się skuteczne, bowiem należało podzielić jego pogląd o zaistnieniu w niniejszej sprawie bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., polegającej na rozpoznaniu sprawy w instancji odwoławczej przez sąd nienależycie obsadzony. Nie nastąpiło to z powodu udziału w składzie orzekającym sędziego X.2 Y.2 – pomimo nasuwającego wątpliwości jego delegowania do sądu usytuowanego dwa szczeble powyżej jego sądu macierzystego – bowiem tak ówczasnie, jak wcześniej i obecnie instytucja delegowania sędziego do sądu wyższego rzędu przez Ministra Sprawiedliwości, jakkolwiek może budzić wątpliwości natury ustrojowej, to znajduje umocowanie ustawowe (zob. art. 77 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych – t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 334), nie jest kwestionowana przez Trybunał Konstytucyjny (zob. wyrok z dnia 15 stycznia 2009 r., K. 45/07, OTK-A 2009, nr 1, poz. 3) ani przez Sąd Najwyższy, a jeżeli – w określonym aspekcie – krytyczne uwagi wyrażał co do niej Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) w wyroku z dnia 16 listopada 2021 r. wydanym w połączonych sprawach od C-748/19 do C-754/19, to w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że badanie obsady sądu w kontekście udziału w niej sędziego delegowanego i ustalenia, czy nie zachodzi uchybienie określone w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., jeśli pominąć przypadki niezgodności decyzji o delegowaniu sędziego z prawem krajowym, może się aktualizować w odniesieniu do orzeczeń wydanych po dacie wspomnianego wyroku TSUE (zob. postanowienia: z dnia 24 lutego 2022 r., IV KS 60/22; z dnia 9 marca 2022 r., II KO 126/21; z dnia 16 maja 2022 r., II KK 66/22; z dnia 13 lipca 2022 r., IV KO 1/22 i in.). Powołany przez autora sygnalizacji wyrok w sprawie II KK 629/22 Sąd Najwyższy wydał w odniesieniu do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie wydanym po 16 listopada 2021 r. – w dniu 21 kwietnia 2022 r.

Uchybieniem określonym w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. skutkował natomiast udział w składzie Sądu Apelacyjnego w Warszawie sędziego X.1 Y.1. To stwierdzenie nie jest nowe, bowiem Sąd Najwyższy niejednokrotnie, w tym orzeczeniami wymienionymi przez autora wystąpienia, tak w postępowaniach kasacyjnych, jak wznowieniowych, uchylał orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Warszawie uznając, że są dotknięte uchybieniem określonym w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. z powodu udziału w składzie orzekającym sędziego X.1 Y.1. Należało podzielić wyrażone w tych judykatach poglądy, nawiązujące do mającej moc zasady prawnej, zatem wiążącej składy orzekające Sądu Najwyższego, uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7) oraz przebiegu kariery zawodowej wymienionego sędziego. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, nie spowodował utraty mocy prawnej uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r.; w tym względzie wystarczy odesłanie do argumentacji przedstawionej w licznych judykatach Sądu Najwyższego (zob. np. uchwałę z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; uchwałę składu 7 sędziów z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22; postanowienia: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21; z dnia 18 stycznia 2022 r., I KZ 61/21; z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; z dnia 18 września 2024 r., I KZ 30/24; wyroki: z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21; z dnia 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22 i in.). Nie bez znaczenia jest również okoliczność, że w piśmiennictwie prawniczym zdecydowanie przeważa pogląd, iż „w świetle unormowań konstytucyjnych i konwencyjnych trafność stanowiska wyrażonego przez najwyższą instancję sądową w tej uchwale, w zakresie dotyczącym odmówienia wskazanym sędziom kompetencji do orzekania, wydaje się poza wszelką dyskusją” [tak J. Zagrodnik w: J. Zagrodnik (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, WKP 2024, teza 4 do art. 439 k.p.k.].

W pkt 2. uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7) stwierdzono, że: „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w

sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. To obligowało składy orzekające Sądu Najwyższego – gdy w poddanym kontroli wyroku wydanym przez sąd po dacie uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego (zob. pkt 3. uchwały) aktualna stawała się kwestia zaistnienia bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (nienależyta obsada sądu) z powodu udziału w składzie orzekającym sędziego X.1 Y.1, który do pełnienia urzędu sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – do rozważenia, czy w odniesieniu do tego sędziego zachodzą „konkretne okoliczności”, które powodują, że wadliwość procesu powoływania prowadzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności. Każdorazowo Sąd Najwyższy dochodził do wniosku, że w przypadku sędziego X.1 Y.1, powołanego do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie postanowieniem Prezydenta RP z 29 listopada 2019 r., owe okoliczności zachodzą, przy czym wydając wyrok kasatoryjny poszczególne składy orzekające miały na uwadze, że:

- w dniu 6 listopada 2018 r. sędzia został delegowany przez Ministra Sprawiedliwości do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie,

- w toku postępowania nominacyjnego kandydatura tego sędziego nie była opiniowana przez Zgromadzenie Ogólne sędziów Sądu Apelacyjnego. Sędzia uzyskał jedynie pozytywną opinię Kolegium tego Sądu, jednak w sytuacji, gdy składało się ono z osób funkcyjnych powoływanych przez Ministra Sprawiedliwości opinia ta nie może być uznana za miarodajną dla całego środowiska sędziowskiego,

- sędzia był jednym z dwóch kandydatów na dwa stanowiska sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie, a gdy uwzględnić, że drugim kandydatem była sędzia orzekająca w sprawach cywilnych, w istocie nie miał kontrkandydata, co wykluczyło możliwość porównania jego kompetencji merytorycznych z innymi kandydatami,
- niejasny był tryb procedowania Krajowej Rady Sądownictwa odnośnie do kandydatury sędziego X.1 Y.1, w szczególności rezygnacja przez zespół opiniujący z przewidzianego wcześniej wysłuchania tego i innych kandydatów,
- wcześniej, w wyniku decyzji Ministra Sprawiedliwości z 30 maja 2018 r. sędzia został Rzecznikiem Dyscyplinarnym Sędziów Sądów Powszechnych,
- zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 10 września 2018 r. sędzia został powołany na członka zespołu do spraw czynności Ministra Sprawiedliwości podejmowanych w postępowaniach dyscyplinarnych sędziów i asesorów sądowych,
- z dniem 16 listopada 2020 r. sędzia został Prezesem Sądu Okręgowego w Warszawie, a w 2022 r. Prezesem Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- jako prezes Sądu Apelacyjnego sędzia odsunął od orzekania sędziów stosujących prawo unijne,
- również w 2022 r. sędzia otrzymał nominację Prezydenta RP do pełnienia funkcji Nadzwyczajnego Rzecznika Dyscyplinarnego w celu prowadzenia konkretnych spraw przed Sądem Najwyższym,
- gdy uwzględnić, że wymienione nominacje, prowadzące do kumulowania przez sędziego eksponowanych stanowisk w wymiarze sprawiedliwości, nastąpiły w bardzo krótkim okresie, miały charakter dyskrecyjny, a większość z nich pochodziło od tego samego polityka, pełniącego funkcję Ministra Sprawiedliwości w latach 2015-2023, to jest oczywiste, że w odbiorze społecznym były traktowane jako wyraz szczególnego nastawienia władzy publicznej do sędziego, postrzegającej go jako zaufanego i ściśle z nią współdziałającego,
- sposób pełnienia przez sędziego X.1 Y.1 funkcji Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych (jak też przez jego zastępców, których działania w

pełni akceptował), zwłaszcza w zakresie wszczynania i prowadzenia postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów nie za faktyczne przewinienia dyscyplinarne, ale za wydawanie orzeczeń odwołujących się do orzecznictwa trybunałów europejskich, wskazuje na zgodność jego działań z publicznie deklarowanymi oczekiwaniami władzy wykonawczej, w tym głównie Ministra Sprawiedliwości, który zajmował to stanowisko w latach 2015-2023 (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21; z dnia 14 grudnia 2022 r., II KK 206/21; z dnia 11 stycznia 2023 r., II KK 505/21; z dnia 11 stycznia 2023 r., II KO 111/21; z dnia 15 lutego 2023 r., II KK 571/22; z dnia 21 marca 2023 r., II KK 562/21; z dnia 25 maja 2023 r., II KK 261/21; z dnia 30 maja 2023 r., II KK 23/22; z dnia 26 września 2023 r., II KK 288/23).

Chociaż nie wszystkie opisane wyżej okoliczności, negatywnie rzutujące na ocenę sędziego X.1 Y.1, zaistniały przed wydaniem wyroku objętego sygnalizacją, to w połączeniu z pozostałymi tworzą ciąg zdarzeń, w świetle którego zasadnie można mówić, że niebezpieczne jest twierdzenie, iż wyrok ten nie został wydany z pełnym zachowaniem standardów bezstronności i niezależności. To zaś prowadzi do uznania, że wobec zaistnienia uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi przesłanka do wznowienia postępowania z urzędu w sprawie P. D. o wydanie wyroku łącznego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

Wobec wznowienia postępowania krótko po wpłynięciu pisma sygnalizacyjnego, zbędne było zajmowanie stanowiska w przedmiocie postulowanego przez obrońcę wstrzymania wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

[J.J.]

r.g.

Kazimierz Klugiewicz

Zbigniew Puskarski

Eugeniusz Wildowicz